

WILBUR

TRIOMF VAN DE ZON

SMITH

AVONTUUR

WILBUR SMITH

TRIOMF VAN DE ZON

Uitgegeven door Xander Uitgevers bv
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Triumph of the sun*
Oorspronkelijke uitgever: Macmillan
Omslagontwerp: MECOB
Omslagbeeld: Arcangel/Getty Images/Shutterstock
Auteursfoto: Francesco Guidicini
Boekverzorging: Asterisk*

Copyright © 1981 Wilbur Smith
Copyright © 2014 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers bv, Amsterdam

Eerste druk 2014

ISBN 978 94 0160 058 3 / NUR 330

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie,
internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
de uitgever.

*Dit boek is voor mijn vrouw Mokhiniso, die het
beste is dat mij ooit is overkomen.*

De aarde brandt door de onlesbare dorst van de eeuwen en in de staalblauwe hemel is er bijna geen wolk die de meedogenloze triomf van de zon in de weg staat.

De Rivieroorlog, Winston Churchill, 1905

Rebecca leunde met haar ellebogen op de vensterbank van het brede, glasloze venster, en de woestijnwind wolkte in haar gezicht als de hete lucht uit een smeltoven. Zelfs de rivier beneden haar leek te stomen als een kookpot. Hier was de rivier meer dan een kilometer breed, want in dit seizoen stond de Nijl op zijn hoogst. De stroom was zo sterk dat er draaikolken en glanzende wervelingen ontstonden op het wateroppervlak. De Witte Nijl was onwelriekend en groen door het moeras waar hij doorheen was gestroomd, een moeras dat een gebied besloeg ter grootte van België. De Arabieren noemden die gigantische modderpoel de Bahr el Ghazal, en de Engelsen hadden hem de Sudd gedoopt.

Vorig jaar was Rebecca tijdens het koele seizoen met haar vader stroomopwaarts gereisd naar de plek waar de rivier uit het moeras tevoorschijn kwam. Voorbij dat punt waren de vaargeulen en lagunes van de Sudd niet in kaart gebracht en gingen schuil onder een dikke deken van drijvend wier dat zich voortdurend verplaatste en de vaargeulen verborg, waardoor de rivier alleen voor de beste stuurlieders bevaarbaar was. Deze door koortsen geteisterde waterwereld was het domein van krokodillen en nijlpaarden; duizenden vreemde vogels, sommige prachtig en andere grotesk; en van sitoenga's, merkwaardige amfibie-antilopen met kurkentrekkerhoorns, ruige vacht en lange hoeven, die speciaal zijn aangepast aan het leven in het water.

Rebecca draaide haar hoofd om en een dikke blonde lok viel over een oog. Ze veegde hem opzij en keek stroomafwaarts naar de plaats waar de twee grote rivieren elkaar ontmoeten. De aanblik intrigeerde haar altijd, hoewel ze er al twee lange jaren elke dag op uitkeek. Een groot vlot van wier zeilde over het midden van de stroom. Het had zich losgemaakt uit het moeras en zou voortgedreven worden op de stroom tot het verder naar het noorden uit elkaar zou vallen in de woeste stroomversnellingen waardoor de gladde vaart van de Nijl van tijd tot tijd werd onderbroken. Ze volgde de logge reis van het vlot tot het de samenvloeiing van de twee Nijlen bereikte.

De andere Nijl kwam uit het oosten. Deze was fris als het bergstroompje waar hij ontsprong. In dit hoogwaterseizoen was het water bleek blauwgrijs door het slib dat het had meegenomen van de Abessijnse bergen. Hij ontleende zijn naam aan deze kleur. De Blauwe Nijl was wat smaller dan zijn tegenhanger, maar nog steeds een indrukwekkend lint van water. De rivieren kwamen bij elkaar bij de top van het driehoekige stuk land waarop de Stad van de Olifantenslurf stond. Dat was de betekenis van de naam Khartoem. De twee Nijlen vermengden zich niet meteen. Zo ver Rebecca stroomafwaarts kon kijken stroomden ze naast elkaar door dezelfde bedding, ieder met zijn eigen kleur en aard, tot ze zich dertig kilometer verderop bij de Shabluka-enge samen tussen de rotsen door persten en tot een kolkende eenheid werden verenigd.

‘Je luistert niet, schat,’ zei haar vader streng.

Rebecca draaide zich om en glimlachte naar hem. ‘Het spijt me, vader, ik was even in gedachten.’

‘Ik weet het, ik weet het. Het zijn zware tijden, maar je moet de problemen onder ogen zien. Je bent geen kind meer, Becky.’

‘Natuurlijk ben ik dat niet,’ reageerde ze fel. Het was niet haar bedoeling geweest om te zeuren, ze zeurde nooit. ‘Ik ben vorige week zeventien geworden en moeder trouwde met u toen ze even oud was.’

‘En nu heb jij haar plaats ingenomen als vrouw des huizes.’ Hij zag er verloren uit terwijl hij zich zijn geliefde vrouw herinnerde en de gruwelijke omstandigheden van haar dood.

‘Lieve vader, nu spreekt u zichzelf tegen.’ Ze lachte. ‘Als ik ben wat u zegt dat ik ben, hoe kunt u me dan willen overhalen u in de steek te laten?’

David Benbrook keek verward, maar zette toen zijn verdriet van zich af en lachte met haar mee. Ze was zo ad rem en zo mooi dat hij maar zelden tegen haar was opgewassen. ‘Wat lijkt je toch op je moeder.’ Deze opmerking was meestal zijn witte vlag van overgave, maar deze keer bleef hij argumenten aanvoeren om haar te overreden. Rebecca keerde zich weer naar het raam, niet helemaal zonder interesse, maar ze luisterde maar half. Nu haar vader haar had herinnerd aan het verschrikkelijke gevaar waarin ze verkeerden, voelde ze de koude klauwen van de angst in haar maag.

De lage huizen van de inheemse stad Omdurman strekten zich uit over de rivieroever aan de overkant. Op deze afstand leken de huizen, die dezelfde aardekleur hadden als de omringende woestijn, popperig klein. Toch ging er een dreiging van uit die even fel was als de hitte van de zon. Dag en nacht gingen de trommels door, als een voortdurende herinnering aan de doodsdreiging die hen boven het hoofd hing. Ze hoorde ze dreunen over het water, als de hartslag van het monster. Ze stelde zich voor hoe hij midden in zijn web zat en hongerig over de rivier naar hen keek, een maniak met een onlesbare dorst naar mensenbloed.

Al snel zouden hij en zijn volgelingen hen komen halen. Ze huiverde en concentreerde zich weer op haar vaders stem.

‘Zeker, ik geef toe dat je je moeders rauwe moed en koppigheid hebt, maar denk aan de tweeling, Becky. Denk aan de kinderen. Het zijn nu jouw kinderen.’

‘Ik ben me elk moment van de dag bewust van mijn plicht ten opzichte van hen,’ ketste ze terug, maar maskeerde haar woede snel en glimlachte weer – de glimlach die zijn hart altijd week maakte. ‘Maar ik denk ook aan u.’ Ze liep de kamer door, bleef naast zijn stoel staan en legde een hand op zijn schouder. ‘Als u met ons meekomt, vader, gaan de meisjes en ik weg.’

‘Dat kan ik niet, Becky. Mijn plicht ligt hier. Ik ben consul-generaal van Hare Majesteit. Ik heb een heilige taak. Mijn plaats is hier in Khartoem.’

‘Dan is de mijne dat ook,’ zei ze eenvoudigweg en streefde zijn hoofd. Zijn haar was nog dik en springerig onder haar vingers, maar vertoonde meer zilver dan zandkleur. Hij was een mooie man en ze borstelde vaak zijn haar en knipte en krulde zijn snor voor hem, even trots als haar moeder dat vroeger had gedaan.

Hij zuchtte en wilde net nog meer bezwaren aan gaan voeren, toen opeens een schel koor van kinderkreten door het open raam klonk. Ze verstijfde. Ze kenden die stemmetjes en de schrik sloeg hen om het hart. Rebecca rende de kamer door en David sprong op van achter zijn bureau. Maar ze ontspanden allebei toen de kreten weer opklonken en ze hoorden dat het opwinding was en geen doodsangst.

‘Ze zijn in de wachttorens,’ zei Rebecca.

‘Daar mogen ze niet komen,’ riep David.

‘Er zijn zoveel plaatsen waar ze niet mogen komen,’ reageerde Rebecca, ‘en dat zijn de plaatsen waar ze het vaakst te vinden zijn.’ Ze liep voor hem uit naar de deur en de met natuursteen betegelde gang op. Aan het eind liep een wenteltrap omhoog in het torentje. Rebecca tilde haar onderrokken op en rende de trap op, handig en zonder aarzelen, haar vader volgde wat bezadigder. Op het bovenste balkon van het torentje stapte ze naar buiten in de brandende zon.

De tweeling danste gevaarlijk dicht bij de lage borstwering. Rebecca greep met iedere hand een kind en trok ze weg. Ze keek naar beneden vanaf de hoogte van het consulaatspaleis. De minaretten en daken van Khartoem lagen onder haar. De twee takken van de Nijl waren in beide richtingen kilometers lang te volgen.

Saffron probeerde haar arm uit Rebecca’s greep los te trekken. ‘De *Ibis*!’ riep ze. ‘Kijk! De *Ibis* komt eraan.’ Ze was de grootste en donkerste van de tweeling. Onbesuisd en eigenzinnig als een jongen.

‘De *Onverschrokken Ibis*,’ piepte Amber. Zij was bevallig en blond, met een melodieuze stemgeluid, ook als ze opgewonden was. ‘Het is Ryder met de *Onverschrokken Ibis*.’

‘Meneer Courtney voor jou,’ verbeterde Rebecca haar. ‘Je mag grote mensen nooit bij hun voornaam noemen. Dat weet je best.’ Maar de meisjes trokken zich

niets aan van de vermaning. En alle drie starden ze gretig naar de Witte Nijl en de mooie witte stoomboot die over de stroom aan kwam varen.

‘Het lijkt of hij van poedersuiker is gemaakt,’ zei Amber, de schoonheid van de familie, met een engelengezichtje, een elegant neusje en enorme blauwe ogen.

‘Dat zeg je elke keer als hij eraan komt,’ beweerde Saffron, zonder rancune. Zij was Ambers tegenpool: haar ogen hadden de kleur van gebrande honing, haar hoge jukbeenderen waren bezaaid met sproetjes en ze had een brede, lachende mond. Saffron keek op naar Rebecca met een ondeugende glans in die honingkleurige ogen. ‘Ryder is je amant, hè?’ ‘Amant’ was de laatste toevoeging aan haar woordenschat, en aangezien ze het woord alleen gebruikte voor Ryder Courtney, vond Rebecca het pretentius en merkwaardig storend.

‘Dat is hij niet!’ antwoordde Rebecca hooghartig, om haar ergernis te verbergen. ‘En niet zo vrijpostig, juffertje bijdehand.’

Hij heeft massa’s eten bij zich!’ riep Saffron en wees naar de sliert van vier grote platbodems die de *Ibis* op sleeptouw had.

Rebecca liet de armen van de tweeling los en beschutte haar ogen met haar handen tegen het felle licht. Ze zag dat Saffron gelijk had. Minstens twee van de schuiten waren hoog opgetast met zakken doerra, het hoofdvoedsel van de Soedan. De andere twee waren gevuld met verschillende soorten lading, want Ryder was een van de welvarendste handelaren op de twee rivieren. Zijn handelsposten lagen met tussenruimten van zo’n honderd kilometer langs de oevers van de rivieren, van de samenloop van de Atbara in het noorden tot Gondokoro en Equatoria in het zuiden, en verder oostwaarts van Khartoem langs de Blauwe Nijl tot in het Abessijnse hoogland.

Op dat moment kwam David het balkon op. ‘Godzijdank, hij is gekomen,’ zei hij zacht. ‘Dit is je laatste kans om te ontsnappen. Courtney zal jou en honderden van onze vluchtelingen mee kunnen nemen stroomafwaarts, uit de kwalijke klauwen van de Mahdi.’

Op dat moment hoorden ze een kanonschot van de kant van de Witte Nijl. Ze draaiden zich allemaal met een ruk om en zagen rook spuiten uit een van de Krupp-kanonnen van de Derwisjen aan de overkant. Even later sproeide een geiser van water op uit het wateroppervlak een paar honderd meter voor de boeg van de naderende stomer. Het schuim was geelgekleurd door het lyddiet uit de openbarstende kanonskogel.

Rebecca sloeg haar hand voor haar mond om een kreet te smoren, en David merkte droog op: ‘Laten we bidden dat ze niet beter mikken dan anders.’

Het ene na het andere kanon van de Derwisjen barstte los in een lange salvo en het water rondom de kleine boot kolkte door de ontploffende kogels. Scherven metaal geselden het wateroppervlak als een tropische regenbui.

Toen barstten alle trommels van het Mahdi-leger los en schalden de ombeya-

trompetten. Van overal tussen de lemen huizen kwamen ruiters op paarden en kamelen aanstormen en galoppeerden langs de oever met de *Ibis* mee.

Rebecca rende naar de lange, koperen telescoop van haar vader, die altijd gericht stond op de andere kant van de rivier en de vijandige citadel. Ze ging op haar tenen staan om bij het oculair te kunnen en stelde de lens scherp. Ze liet hem over de zwerm Derwisj-ruiters gaan, die half verborgen waren door de rode wolken stof die hun rijdieren opwierpen. Ze leken zo dichtbij dat ze de uitdrukking op hun felle donkere gezichten kon zien, en bijna de vloeken en bedreigingen die ze riepen van hun lippen kon lezen, en hun gruwelijke oorlogskreet kon horen: 'Allah Akbar! Er is maar één God en Mohammed is zijn profeet.'

Deze ruiters waren de *Ansar*, de Helpers, de elitelijfwacht van de Mahdi. Ze droegen allemaal de *jibba*, de verstelde gewaden die de lompen symboliseerden die de enige kleding waren die ze hadden aan het begin van de jihad tegen de goddelozen, de ongelovigen. Slechts gewapend met speren en stenen hadden de Ansar het afgelopen halfjaar drie legers van de ongelovigen verpletterd en de soldaten tot de laatste man afgeslacht. Nu belegerden ze Khartoem en gingen prat op hun verstelde gewaden, het symbool van hun ontembare moed en hun geloof in Allah en Zijn Mahdi, de Verlosser. Onder het rijden zwaaiden ze met hun tweehandige zwaarden en vuurden de Martini-Henry-karabijnen af die ze op hun verslagen vijanden hadden buitgemaakt.

In de maanden van de belegering had Rebecca deze krijgshaftige vertoning al vaak gezien, dus zwenkte ze de verrekijker van hen vandaan, richtte hem op de rivier en bewoog hem heen en weer over het woud van in het water plonzende kogels en opspattend schuim, tot ze de open brug van de stoomboot plotseling scherp voor de lens kreeg. De vertrouwde gestalte van Ryder Courtney leunde op de leuning van de brug en keek lichtelijk geamuseerd naar de capriolen van de mannen die eropuit waren hem te doden. Terwijl ze naar hem keek, richtte hij zich op en nam de lange, zwarte sigaar van tussen zijn lippen. Hij zei iets tegen zijn roerganger, die gehoorzaam aan het roer draaide tot het lange kielzog van de *Ibis* begon af te buigen naar de oever aan de kant van Khartoem.

Ondanks Saffrons geplaag voelde Rebecca geen vlinders in haar buik toen ze hem zag. Toen glimlachte ze: *ik betwijfel trouwens of ik die zou herkennen*. Ze beschouwde zichzelf immers als ongevoelig voor dergelijke mondaine emoties. Dat nam niet weg dat ze bewondering voelde voor Ryders kalmte te midden van zoveel gevaar, en direct daarop werd ze doorstroomd door een warm gevoel van vriendschap. Het kan geen kwaad om toe te geven dat we vrienden zijn, verzekerde ze zichzelf, en ze maakte zich even zorgen om zijn veiligheid. 'Alstublieft, God, bescherm Ryder in het oog van de storm,' fluisterde ze, en God leek te luisteren.

Terwijl ze toekeek, boorde een stalen kogelscherf vlak boven Ryders hoofd een kartelig gat in de pijp, en zwarte rook stroomde eruit. Hij keek niet om, maar

stak de sigaar weer tussen zijn lippen en blies een lange wolk grijze tabaksrook uit, die door de wind werd weggevaagd. Hij droeg een nogal groezelig wit overhemd met open boord; zijn mouwen waren hoog opgestroopt. Met zijn duim schoof hij zijn breedgerande hoed van gevlochten palmladeren op zijn achterhoofd. Op het eerste gezicht leek hij een gedrongen postuur te hebben, maar dat was een illusie die gewekt werd door zijn brede schouders en de omvang van zijn bovenarmen, die gespierd waren door het zware werk. De indruk werd gelogenstraft door zijn slanke middel en doordat hij boven de Arabische roerganger uittorende.

David had de handen van zijn jongere dochters vastgepakt om hen in bedwang te houden. Hij boog zich over de borstwering en praatte hard met iemand beneden op de binnenhof van het consulaatspaleis.

‘Mijn waarde generaal, denkt u dat u uw kanonnières kunt overhalen om het vuur te beantwoorden en de aandacht van de Derwisjen van meneer Courtneys boot af te leiden?’ Zijn toon was eerbiedig.

Rebecca keek naar beneden en zag dat haar vader zich richtte tot de commandant van het Egyptische garnizoen dat de stad verdedigde. Generaal ‘Chinese’ Gordon was een held van het Britse Empire die in alle delen van de wereld oorlogen had gewonnen. In China had zijn legendarische ‘Altijd Overwinnende Leger’ hem zijn bijnaam bezorgd. Hij was met zijn bloempotachtige rode fez op zijn hoofd uit zijn hoofdkwartier in de zuidelijke vleugel van het paleis gekomen.

‘De kanonnières hebben het bevel al gekregen, meneer.’ Gordons antwoord was afgemeten en zelfbewust, en hij klonk ietwat geërgerd. Hij hoefde niet aan zijn plicht herinnerd te worden.

Rebecca kon hem duidelijk verstaan. Er werd gezegd dat hij zich zonder moeite boven de strijdgeluiden van een slagveld uit verstaanbaar kon maken.

Een paar minuten later opende de Egyptische artillerie vanuit de geschutemplacements langs de haven van de stad in het wilde weg het vuur. Hun stukken waren van een klein kaliber en een verouderd model: zesponder Krupp-bergkanonnen. Hun munitie was oud en schaars, en ketste vaak. Toch werd er verrassend zuiver geschoten. Een paar zwarte rookwolken van kogelscherven verschenen aan de heldere hemel recht boven de batterijen van de Derwisjen, want de kanonnières aan beide zijden waren in de maanden van het beleg goed op elkaars positie ingeschoten geraakt. Het vuur van de Derwisjen nam merkbaar af. Nog steeds ongedeed bereikte de witte stoomboot de samenvloeiing van de twee rivieren. De rij platbodems volgde hem terwijl hij scherp naar stuurboord de mond van de Blauwe Nijl in zwenkte en bijna meteen door de gebouwen van de stad van het kanonvuur op de westoever werd afgeschermd. Nu ze van hun prooi beroofd waren, zwegen de batterijen van de Derwisjen.

‘Mogen we alstublieft naar de haven om hem te begroeten?’ Saffron trok haar vader naar de trap. ‘Kom op, Becky, laten we je amant gaan verwelkomen.’

Toen de familie zich door de verwaarloosde, door de zon gebleekte paleistuin haastte, zagen ze dat generaal Gordon ook op weg naar de haven was en dat een groep van zijn Egyptische officieren achter hem aan draafde. Vlak voorbij de poort werd de steeg half versperd door een dood paard. Het was gedood door een afgedwaalde kogelscherf van de Derwisjen en het lag er al tien dagen. De buik van het dier was gezwollen en de gapende wonden krioelden van de witte maden. Vliegen zoemden er in een dichte blauwe wolk boven. De zwavelachtige stank van rottend paardenvlees vermengde zich met alle andere geuren van de belegerde stad. Bij elke ademteug leek het of de lucht in Rebecca's keel bleef steken en haar maag kwam in opstand. Ze vocht tegen de misselijkheid om zichzelf en het ambt van haar vader niet te schande te maken.

De tweeling keek elkaar met van afschuw vertrokken gezichten aan. 'Poeh!' en 'Wat een stank!' riepen ze. Vervolgens sloegen ze dubbel, maakten realistische braakgeluiden en kraaiden het uit van pret om elkaars aanstellerij.

'Opschieten, kleine barbaren!' David keek hen boos aan en zwaaide met zijn met zilver ingelegde wandelstok. De meisjes krijsten van gespeelde schrik en renden toen weg in de richting van de haven, springend over het puin van gebombardeerde en afgebrande huizen. Rebecca en David volgden hen zo snel ze konden, maar voordat ze het inklaringskantoor gepasseerd waren, stuitten ze op de dichte menigte uit de stad die zich in dezelfde richting voortbewoog.

Het was een enorme vloed van mensen: bedelaars en kreupelen, slaven en soldaten, rijke vrouwen die door hun slaven vergezeld werden, schaars geklede Galla-hoeren, moeders die baby's op hun rug gebonden hadden en jengelende peuters aan hun hand meetrokken, regeringsfunctionarissen en dikke slavenhandelaars met diamanten en gouden ringen aan hun vingers. Ze wilden allemaal weten wat voor vracht de stoomboot meevoerde en of hij hun een kans, hoe klein ook, kon bieden om te ontsnappen uit de kleine hel die Khartoem was.

De tweeling werd snel door de menigte onder de voet gelopen, dus tilde David Saffron op zijn schouders en pakte Rebecca Ambers hand vast terwijl ze zich naar voren drongen. De mensen herkenden de lange, indrukwekkende gestalte van de Britse consul en gingen voor hem opzij. Ze bereikten de haven maar een paar minuten na generaal Gordon, die naar hen riep dat ze zich bij hem moesten voegen.

De *Onverschrokken Ibis* voer schuin over de stroom de haven in en toen hij een halve kabellengte van de kust in het rustiger, beschermde water kwam, werden de touwen van de vier platbodems losgegooid. Achter elkaar gingen ze voor anker, met hun boeg tegen de sterke stroming van de Blauwe Nijl in. Ryder Courtney zette op elke platbodem gewapende bewakers neer om de lading tegen plundersaars te beschermen. Toen nam hij het roer van de stoomboot over en manoeuvreerde hem naar de kade.

Zodra hij binnen gehoorsafstand was, schreeuwde de tweeling een welkomst-

groet: 'Ryder! Wij zijn het! Heb je een cadeautje voor ons meegebracht?' Hij hoorde hen boven het geroezemoes van de menigte uit en ontdekte al snel Saffron, op de schouders van haar vader. Hij haalde de sigaar uit zijn mond, gooide hem overboord, trok toen aan het koord van de fluit van de boot, waardoor een wolk stoom hoog de lucht in schoot, en wierp Saffron een kushandje toe.

Het meisje begon te giechelen en kronkelde als een puppy. 'Is hij niet de leukste amant van de wereld?' Ze keek even naar haar grote zus.

Rebecca negeerde haar, maar Ryder richtte zijn blik vervolgens op haar en tilde zijn hoed op, zodat zijn dikke, donkere krullen zichtbaar werden, die plat tegen zijn hoofd lagen door het zweet. Zijn gezicht en armen hadden door de woestijnzon de kleur van opgepoetst teakhout gekregen; alleen de rand onder zijn haargrens, waar zijn hoed de huid had beschermd, was roomkleurig. Rebecca glimlachte terug en maakte een kleine buiging. Saffron had gelijk: hij was echt knap, vooral als hij glimlachte, dacht ze, maar hij had wel kraaienpootjes bij zijn ogen. Hij is zo oud, dacht ze. Hij moet al minstens dertig zijn.

'Volgens mij is hij verkikkerd op je,' zei Amber ernstig.

'Begin jij nu ook niet met die onzin, dametje,' waarschuwde Rebecca haar.

'Onzin, dametje,' herhaalde Amber zacht, met de bedoeling de woorden bij de eerste de beste gelegenheid tegen Saffron te gebruiken.

Op de rivier had Ryder Courtney zijn volle aandacht nu bij het afmeren van de stoomboot. Hij draaide de boeg tegen de stroming in, hield hem daar met een handige druk op de smoorkephoefboom, trok toen langzaam aan het roer en liet hem zijwaarts over de rivier drijven, tot zijn stalen zijkant de stootmatten raakte die tegen de kademuur hingen. Zijn bemanning gooide de meertouwen naar de man op de steiger, die de uiteinden vastgreep en de boot vastmaakte. Ryder telegrafeerde naar het ketelruim en Jock McCrump stak zijn hoofd door het luik van de machinekamer, zijn gezicht zwart van het smeer. 'Ja, kapitein?'

'Hou stoom op de ketel voor het geval we plotseling moeten vluchten, Jock.'

'Goed, kapitein. Ik wil die stinkende wilden niet als scheepsmaats hebben.'

Jock veegde zijn eeltige knuisten af met een prop poetskatoen.

'Jij hebt het commando,' zei Ryder, en hij sprong over de reling op de steiger. Hij liep naar generaal Gordon, die met zijn staf op hem wachtte, maar hij had nog geen tien stappen gezet, of de menigte omstuwde hem en hij zat gevangen als een vis in een net.

Hij werd omringd door een worstelend kluwen van Egyptenaren en andere Arabieren, die aan zijn kleren trokken. '*Effendi*, alstublieft, *effendi*. Ik heb tien kinderen en vier vrouwen. Geef ons een veilige overtocht op uw mooie schip,' smeekten ze in het Arabisch en gebroken Engels. Ze duwden pakken bankbiljetten onder zijn neus. 'Honderd Egyptische ponden. Het is alles wat ik heb. Neem

het aan, effendi. Dan stijgen mijn gebeden dat u lang zult leven rechtstreeks op naar Allah.'

'Gouden soevereinen van uw koningin!' zei een ander, en hij liet de canvas tas die hij vasthield rinkelen als een tamboerijn.

Vrouwen deden hun sieraden af: zware gouden armbanden, ringen en halskettingen met glinsterende edelstenen. 'Mij en mijn kind – neem ons mee, grote heer.' Ze duwden hun kinderen naar hem toe, kleine schreeuwende stumpers met holle wangen van het voedselgebrek. Sommigen waren overdekt met de wonden en open zweren van scheurbuik, en op hun lendendoeken zaten tabaksgele vlekken van de diarree die een symptoom van cholera was. Ze duwden elkaar weg en verdrongen elkaar om bij hem te komen. Eén vrouw werd omvergeduwd. Ze kwam op haar knieën terecht en liet haar kind vallen, onder de voeten van de opdringende menigte. De kreten van de kleine werden steeds zwakker terwijl het vertrapt werd. Toen een met spijkers beslagen sandaal ten slotte de dunne schedel verbrijzelde, zweeg het kind abrupt en bleef als een achtergelaten pop roerloos liggen in het stof.

Ryder Courtney brulde van woede en beukte met gebalde vuisten om zich heen. Hij sloeg met een kaakslag een dikke Turkse koopman neer, liet zijn schouder toen zakken en ramde daarmee op de krioelende menigte in. De mensen weken uiteen om hem door te laten, maar sommigen liepen terug naar de *Onverschrokken Ibis* en probeerden naar het dek te komen.

Jock McCrump wachtte hen met een Engelse sleutel in zijn hand bij de reling op. Achter hem stonden vijf bemanningsleden die bewapend waren met boot-haken en brandbijlen. Jock sloeg de schedel in van de eerste man die pogingen deed om aan boord te komen. Hij viel in de smalle strook water tussen het schip en de stenen kade, en verdween onder het oppervlak. Hij kwam niet meer boven.

Ryder realiseerde zich het gevaar en wilde naar zijn schip teruggaan, maar zelfs hij kon zich tussen de opeengepakte lichamen door geen weg banen.

'Jock, maak het schip los en ga bij de platbodems voor anker!' schreeuwde hij.

Jock hoorde hem boven het lawaai uit en zwaaide met de sleutel ten teken dat hij het begrepen had. Hij sprong op de brug en gaf de bemanning een kort bevel. Ze verspilden er geen tijd aan om de meertouwen los te maken, maar hakten ze met een paar welgemikte bijlslagen door. De *Onverschrokken Ibis* draaide haar boeg de stroming in, maar voordat ze manoeuvreerruimte had, probeerden nog meer vluchtelingen over de opening heen aan boord te springen. Vier van hen haalden het niet en werden door de snelle stroming meegesleurd. Eén man wist de reling van het schip vast te grijpen en bleef eraan bungelen. Hij probeerde zich aan boord te hijsen en smeekte de bemanning boven hem om genade.

Bacheet, de Arabische bootsman, stapte naar de reling en hakte met één bijlslag de vier vingers van de rechterhand van de man af. Ze vielen als bruine worstjes

op het stalen dek. Zijn slachtoffer schreeuwde en viel in de rivier. Bacheet schopte de vingers overboord, veegde zijn bijl af aan zijn gewaad en liep toen weg om het boeganker uit de kast te halen. Jock draaide het schip over de stroming heen en liep toen weg om aan het hoofd van de rij platbodems het anker uit te werpen.

Een wanhopig gejammer steeg uit de menigte op, maar Ryder keek hen met gebalde vuisten woedend aan. De toegestroomde mensen wisten precies wat dat gebaar voorspelde en deinsden voor hem terug.

Intussen had generaal Gordon een groep soldaten bevolen een einde aan de ongeregeldeheden te maken. Ze trokken met gevelde bajonet in linie op en gebruikten hun geweerkolven om iedereen neer te maaien die hun in de weg stond. De menigte week voor hen uiteen en verdween in de smalle stegen van de stad. Ze lieten het dode kind, de bloedende moeder die erbij stond te jammeren en een handjevol kreunende relschoppers die verdoofd in plassen van hun eigen bloed zaten achter. De Turk die door Ryder was gevloerd, lag op zijn rug rustig luid te snurken.

Ryder keek rond om David en zijn dochters te zoeken, maar de consul was zo verstandig geweest om zijn kinderen bij de eerste tekenen die op een rel duiden in het paleis in veiligheid te brengen. Hij voelde zich opgelucht. Toen zag hij dat generaal Gordon tussen de rommel en de mensen door stapte en naar hem toe kwam.

‘Goedemiddag, generaal.’

‘Hoe gaat het met u, meneer Courtney? Ik ben blij dat ik u mag verwelkomen. Hopelijk hebt u een prettige reis gehad.’

‘Heel prettig, generaal. We zijn de Sudd goed doorgekomen. De vaargeul is in dit seizoen prima uitgeschuurd. Het was niet nodig om te boegseren.’ Ze verwaardigden zich geen van beiden er een opmerking over te maken dat de batterijen van de Derwisjen de stoomboot zwaar belaagd hadden en ze zwegden ook over de rel waarmee het schip was ontvangen.

‘Bent u zwaarbeladen, meneer?’ Gordon, die vijftien centimeter kleiner was, keek met zijn opmerkelijke ogen naar Ryder op. Ze hadden de staalblauwe kleur van de middaghemel boven de woestijn. Maar weinig mensen die er ooit in gekeken hadden, konden ze vergeten. Ze waren hypnotiserend en dwingend – het uiterlijke teken van Gordons ijzeren geloof in zichzelf en zijn God.

Ryder begreep direct het belang van die vraag. ‘Ik heb vijftienhonderd balen *doerra* in mijn platbodems en elke baal weegt tien *cantar*. Een cantar was een Arabisch gewicht van ruim vijftig kilo.

Gordons ogen begonnen te glinsteren als geslepen saffieren en hij sloeg met zijn stok tegen zijn dij. ‘Mooi zo, meneer. Het garnizoen en de hele bevolking hebben al met een groot voedseltekort te kampen. Uw lading kan ons erdoorheen helpen tot de ontzettingscolonne uit Caïro ons bereikt.’

Ryder Courtney was verbaasd door zo'n optimistische inschatting. Er zaten bijna dertigduizend mensen in de stad vast. Zelfs als zo'n aantal op een hongerrantsoen werd gezet, zouden er per dag honderd balen doorheen gaan. Het laatste nieuws dat ze hadden gekregen voordat de Derwisjen de telegraafkabel in het noorden hadden doorgesneden, was dat de ontzettingscolonne nog bezig was zich in de delta te verzamelen en pas over een paar weken aan de reis naar het zuiden zou kunnen beginnen. Zelfs dan zouden de soldaten nog meer dan vijftienhonderd kilometer moeten afleggen voordat ze in Khartoem zouden zijn. Onderweg moesten ze de stroomversnellingen passeren en door de Moeder der Stenen, die verschrikkelijke woestenijs, heen trekken. Daarna moesten ze zich door de horden Derwisjen heen vechten die de lange routes langs de oevers van de Nijl bewaakten, voordat ze de stad konden bereiken om het beleg te beëindigen. Vijftienhonderd balen doerra waren bij lange na niet genoeg om de bewoners van Khartoem voor onbepaalde tijd in leven te houden. Toen realiseerde hij zich dat Gordons optimisme zijn sterkste wapen was. Een man als hij zou zichzelf nooit toestaan de hopeloosheid van hun situatie onder ogen te zien en te gaan wanhopen.

Hij knikte instemmend. 'Staat u me toe om met de verkoop van het graan te beginnen, generaal?' De stad viel onder de krijgswet. De distributie van voedsel was zonder Gordons persoonlijke goedkeuring verboden.

'Ik kan u niet toestaan het voedsel te distribueren, meneer. De bevolking van mijn stad lijdt honger.' Ryder merkte op dat Gordon het bezittelijk voornaamwoord gebruikte. 'Als u het zou verkopen, zou het door rijke handelaars worden gehamsterd, ten nadele van de armen. Er zullen gelijke rantsoenen voor iedereen komen. Ik hou toezicht op de distributie. Ik heb geen andere keus dan uw hele voorraad graan te vorderen. Uiteraard betaal ik u er een redelijke prijs voor.'

Ryder staarde hem een ogenblik sprakeloos aan, maar hervond toen zijn stem. 'Een redelijke prijs, generaal?'

'Aan het eind van de laatste oogst was de prijs van doerra in de soeks van deze stad zes shilling per baal. Dat was een redelijke prijs en dat is het nog steeds, meneer.'

'Aan het eind van de laatste oogst was er geen oorlog en geen beleg, generaal,' antwoordde Ryder. 'Als u me zes shilling geeft, houdt u geen rekening met de buitensporige prijs die ik ervoor heb moeten betalen. Ik word dan niet gecompenseerd voor de moeilijkheden die ik heb gehad bij het vervoer van het graan en kan evenmin de redelijke winst maken waarop ik recht heb.'

'Ik weet zeker dat een prijs van zes shilling per baal u een redelijke winst oplevert, meneer Courtney.' Gordon keek hem doordringend aan. 'Deze stad valt onder de krijgswet, en woekerwinst maken en hamsteren zijn allebei halsmisdaden.'

Ryder wist dat dit geen loos dreigement was. Hij had vaak meegemaakt dat mannen wegens plichtsverzuim of omdat ze de decreten van deze kleine man in de wind sloegen geëxecuteerd werden. Gordon maakte

de knoop van de borstzak van zijn uniform los en haalde zijn aantekenboekje tevoorschijn. Hij krabbelde er snel in, scheurde het blad eruit en overhandigde het aan Ryder. ‘Dit is mijn persoonlijke promesse voor het bedrag van vierhonderdvijftig Egyptische ponden. U kunt het geld innen bij de schatmeester van de *kedive* in Caïro,’ zei hij bruusk. De *kedive* was de heerser over Egypte. ‘Waaruit bestaat de rest van uw lading, meneer Courtney?’

‘Ivoor, levende wilde vogels en dieren,’ antwoordde Ryder bitter. ‘Die moet u in uw loods uitladen. Op dit moment ben ik daar niet in geïnteresseerd, hoewel de dieren later misschien moeten worden geslacht om de bevolking van vlees te voorzien. Hoe snel kunt u uw stoomboot en uw platbodems klaar hebben voor vertrek, meneer?’

‘Vertrek, generaal?’ Ondanks zijn gebruinde huid verbleekte Ryder. Hij voelde wat er ging gebeuren.

‘Ik vorder uw vaartuigen om vluchtelingen stroomafwaarts te vervoeren,’ verklaarde Gordon. ‘U kunt het vademhout vorderen dat u nodig hebt om uw ketels van brandstof te voorzien. Ik betaal u voor de reis een vergoeding van twee pond per passagier. Ik schat dat u vijfhonderd vrouwen, kinderen en gezinshoofden kunt vervoeren. Ik zal persoonlijk de behoeften van de mensen onderzoeken om na te gaan wie van hen voorrang moet krijgen.’

‘Betaalt u me daar ook met een promesse voor, generaal?’ vroeg Ryder met nauwverholten spot.

‘Inderdaad, meneer Courtney. U wacht in Metemma tot het ontzettingsleger bij u is. Mijn eigen stoomboten zijn daar al. Uw beroemde vaardigheden als rivierloods zullen zeer gewaardeerd worden bij de doortocht door de Shabluka-enge, meneer Courtney.’

Chinese Gordon verachtte wat hij als inhaligheid en de aanbidding van Mamon beschouwde. Toen de *kedive* van Egypte hem een salaris van tienduizend pond had geboden voor de gevaarlijke opdracht om de bevolking van Khartoem te evacueren, had Gordon erop gestaan dat het bedrag tot tweeduizend pond verlaagd zou worden. Hij had zijn eigen opvatting over zijn plicht jegens zijn medemensen en zijn God.

‘Leg uw platbodems alstublieft aan de steiger aan; dan zullen mijn soldaten ze bewaken terwijl ze uitgeladen worden en het graan naar het pakhuis van de douane wordt gebracht. Majoor al-Faroek van mijn staf zal de operatie leiden.’ Gordon knikte naar de Egyptische officier naast hem, die plichtmatig voor Ryder salueerde. Al-Faroek had gevoelige donkere ogen en rook sterk naar pommade. ‘Dan moet u me nu excuseren, meneer. Ik heb nog veel te doen.’

Als de officiële gastvrouw van Hare Majesteits consul-generaal in Soedan had Rebecca de verantwoordelijkheid voor de huishouding van het paleis. Deze avond

hadden de bedienden onder haar toezicht de eettafel gedekt op het terras dat uitkeek over de Blauwe Nijl, zodat Davids gasten konden genieten van het briesje vanaf de rivier. Bij zonsondergang zouden de bedienden komforen aansteken die brandden op eucalyptustakken en -bladeren. De rook zou de muskieten op afstand houden. Het amusement was aangeboden door generaal Gordon. De militaire band speelde elke avond en er was vuurwerk: generaal Gordon wilde dat de show de bevolking van Khartoem zou afleiden van de ontberingen en het leed van de belegering.

Rebecca had een schitterende tafel voorbereid, maar niet, zoals Saffron plagerig had voorgesteld, omdat Ryder Courtney een van de genodigden was. Het zilver en het glaswerk van het consulaat waren glanzend opgepoetst en het linnen goed was hagelwit. Helaas zou het voedsel niet van topkwaliteit zijn. Ze zouden beginnen met een soep van rozenbottels en *Bidens pilosa* uit de verwaarloosde paleistuin, gevolgd door een paté van gekookt palmmerg en gemalen doerra, maar de hoofdschotel was pelikaan in roomsaus.

De meeste avonden ging David met een van zijn Purdey-geweren in de aanslag op het terras boven de rivier staan en wachtte op de vluchten watervogels die naar hun roest vlogen. Achter hem stond de tweeling met de andere geweren. David vond dat iedere vrouw die in Afrika woonde, dat continent van wilde dieren en nog wildere mannen, goed met vuurwapens moest kunnen omgaan. Onder zijn leiding was Rebecca al een uitstekend revolverschutter geworden. Op tien passen afstand kon ze meestal met zes schoten met de zware Webley-revolver vijf van de zes lege cornedbeefblikken van de stenen muren onder aan het terras schieten, zodat ze tollend over het water van de Nijl vlogen.

De tweelingzusjes waren nog te klein om de terugslag van een Webley of een Purdey te kunnen opvangen, dus had hij hen met het laden van de reservejachtgeweren laten oefenen tot ze er even snel en handig mee waren als een professionele lader bij de korhoenderjacht in Yorkshire. Zodra hun vader beide lopen had afgevuurd, pakte Amber het lege geweer van hem aan en duwde Saffron bijna op hetzelfde moment het tweede geweer in zijn handen. Terwijl hij zijn vogels uitkoos en opnieuw vuurde, herlaadden de meisjes het lege wapen, zodat ze het hem konden aangeven zodra hij het nodig had. Gedrieën konden ze een indrukwekkende vuursnelheid ontwikkelen.

David was een uitstekende schutter en verspilde zelden een kogel. Terwijl de meisjes hem met kreetjes aanmoedigden, doodde hij soms snel achter elkaar vijf of zes talingen uit een vlucht die hoog over hen heen vloog. In de eerste weken van het beleg waren er regelmatig wilde eenden binnen schootsbereik van het terras gekomen, zoals talingen, slobenden en meer exotische soorten als de Egyptische gans en zomertalingen, die allemaal een belangrijke bijdrage aan de paleiskeuken hadden geleverd. Maar de overlevende eenden leerden snel, en nu

vlogen de zwermen meestal met een grote boog om het terras heen. Alleen de dommere en minder smakelijke vogels konden nog door Davids schietkunst op tafel worden gebracht. Een koppel pelikanen met hun grote snavels waren zijn meest recente slachtoffers.

Het gerecht dat Rebecca erbij wilde serveren, bestond uit de gekookte bladeren en stelen van de heilige Egyptische waterlelie. Toen Ryder haar die plant had aanbevolen, had hij erbij verteld dat de Latijnse naam ervan *Nymphaea alba* was. Ryder wist veel over de natuur. Ze gebruikte de prachtige blauwe bloemen als salade – hun peperachtige aroma hielp om de doordringende vissmaak van het pelikanenvlees te verhullen. Deze planten groeiden in het smalle kanaal dat de stad scheidde van het vasteland. In dit seizoen stond het water in het kanaal ongeveer een meter hoog, maar als het in de Nijl laagwater was, droogde het op. Generaal Gordon had zijn mannen aan het werk gezet om het kanaal te verbreden en uit te diepen tot een vestinggracht om de versterkingen van de stad te ondersteunen, maar tot Rebecca's ergernis vernietigden ze daarbij tegelijkertijd de bron van deze voedzame lekkernij.

De kelders van het consulaat waren leeg, op een krat Krug-champagne na die David bewaarde om de aankomst van het ontzettingsleger uit het zuiden te vieren. Maar toen Ryder Courtney Bacheet naar het consulaat stuurde met de uitnodiging voor het diner, gaf hij hem drie kalebasflessen met *tej mee*, het sterke inheemse honingbier dat smaakte als slechte cider. Rebecca was van plan de drank in kristallen wijnkaraffen te serveren om hem wat cachet te geven.

Ze legde nu de laatste hand aan de tafel en zette de oleanderbloemen uit de verwaarloosde paleistuin neer. De gasten zouden over een uur komen en haar vader was nog niet terug van zijn dagelijkse bespreking met generaal Gordon. Ze maakte zich er een beetje zorgen over dat David te laat zou komen en haar avond zou bederven. Ze was echter in stilte opgelucht dat generaal Gordon de uitnodiging had afgewezen: hij was een groot en godvruchtig man, een held van het Empire, maar hij moest niet veel hebben van charmante omgangsvormen. Zijn conversatie was vroom en esoterisch, en zijn gevoel voor humor was, op z'n zachtst gezegd, ondermaats, zo niet volkomen afwezig.

Op dat moment klonken de vertrouwde voetstappen van haar vader in de gang en ze hoorde hem met stemverheffing om een van de bedienden roepen. Ze draafde naar hem toe om hem te begroeten toen hij het terras op stapte. Afwezig en plichtmatig beantwoordde hij haar omhelzing. Ze stapte achteruit om hem op te nemen.

'Wat is er, vader?'

'We moeten de stad morgenavond verlaten. Generaal Gordon heeft bevolen dat alle Britse, Franse en Oostenrijkse burgers onmiddellijk geëvacueerd moeten worden.'

‘Betekent dat dat u met ons meegaat, papa?’ Ze sprak hem tegenwoordig zelden aan met dit kinderlijke woord.

‘Inderdaad.’

‘Hoe reizen we?’

‘Gordon heeft Ryders stoomboot en platbodems gevorderd. Hij heeft hem bevolen met ons allemaal aan boord de rivier af te varen. Ik heb geprobeerd hem te overreden, maar dat was zinloos. De man is koppig en wijkt niet van een eenmaal gekozen koers af.’ Toen grijnsde David, pakte haar om haar middel vast en draaide haar met een walsbeweging rond. ‘Om je de waarheid te zeggen, ben ik ontzettend opgelucht dat de beslissing me uit handen is genomen en dat jij en de tweeling in veiligheid zullen worden gebracht.’

Een uur later stonden David en Rebecca onder de kroonluchter in de ontvangstzaal om hun gasten – bijna allemaal mannen – te verwelkomen. Maanden geleden waren bijna alle blanke vrouwen met generaal Gordons slecht gebouwde stoomboten naar het noorden, naar de delta, geëvacueerd. Nu waren deze vaartuigen ver in het zuiden, bij Metemma, gestrand en daar wachtten ze op de aankomst van het ontzettingsleger. Rebecca en de tweeling behoorden tot de weinige Europese vrouwen die in de stad waren gebleven.

De zusjes stonden nu gedwee achter hun vader. Ze hadden hun grote zus zover weten te krijgen dat ze op Ryder mochten wachten om samen met hem naar het vuurwerk te kijken, voordat Nazeera, hun kindermisje, hen naar bed zou brengen. Nazeera was ook Rebecca’s kindermisje geweest en ze was een geliefd lid van de huishouding van de Benbrooks. Ze stond nu dicht achter de tweeling, klaar om om klokslag negen uur in actie te komen. Tot teleurstelling van de tweeling was Ryder Courtney laat, maar toen hij arriveerde, giechelden en fluisterden de zusjes onder elkaar.

‘Wat is hij knap, hè?’ zei Saffron, en ze deed alsof ze zwijmelde.

Nazeera gaf haar een kneepje en fluisterde in het Arabisch: ‘Ook al zul je nooit een dame worden, je zult toch moeten leren je als een dame te gedragen, Saffy.’

‘Ik heb hem nog nooit zo opgedoft gezien,’ zei Amber. Ryder droeg een van de nieuwe smokingjasjes die onlangs in de mode waren gekomen, omdat de prins van Wales ze droeg. Het jasje had gemoireerde satijnen revers en was in de taille ingenomen. Hij had het door een Armeense kleermaker in Caïro laten namaken naar een foto in de *London Illustrated News* en hij droeg het met een nonchalante elegantie die hij nooit tentoonspreidde als hij zijn normale, gekreukelde werkkleren van Engels leer droeg. Hij had zich pas geschoren en zijn haar glansde in het kaarslicht.

‘Kijk eens, hij heeft cadeautjes voor ons meegebracht!’ Amber had de bobbel in zijn borstzak gezien. Voor dergelijke details had ze een vrouwelijk oog.

Ryder schudde David de hand en boog voor Rebecca. Hij zag ervan af om

haar op z'n Frans de hand te kussen, zoals veel leden van het corps diplomatique die voor hem waren gearriveerd hadden gedaan. Daarna knipoogde hij naar de tweelingzusjes, die hun hand voor hun mond sloegen om hun gegiechel te onderdrukken toen ze een reverence maakten.

‘Mag ik de eer om jullie mooie dames naar het terras te begeleiden?’ Hij boog.

‘Wie, wie, monsieur?’ zei Saffron deftig, waarom Amber ontzettend moest lachen.

Ryder bood hun allebei een arm, waarbij hij zich een beetje vooroverboog, zodat ze erbij konden, en leidde hen door de openslaande deuren naar buiten. Een van de bedienden, die allemaal een wit gewaad en een blauwe tulband droegen, bracht hun glazen limonade die was gemaakt van de vruchten van de laatste overgebleven fruitbomen in de boomgaard, en Ryder gaf de zusjes hun cadeautjes: halskettingen van ivoren kralen die in de vorm van leeuwen, apen en giraffen waren uitgesneden. Hij maakte de sluiting in de nek van de meisjes vast. Ze waren in de wolken.

Bijna alsof het afgesproken was, begon de militaire band op de paradeplaats naast de oude slavenmarkt te spelen. Vanwege de afstand werd het geluid tot een aangenaam volume gedempt en de muzikanten slaagden erin het vertrouwde repertoire van polka's, walsen en marsliedertjes te verfraaien met bekoorlijke oosterse melodieën.

‘Zing eens voor ons, Ryder, alsjeblieft,’ smeekte Amber, en toen hij lachend zijn hoofd schudde, deed ze een beroep op haar vader. ‘Zeg dat hij iets moet zingen, papa.’

‘Mijn dochter heeft gelijk, meneer Courtney. Een mooie stem kan veel bijdragen aan de feestelijke sfeer van deze avond.’

Ryder zong zonder enige gêne en al snel tikten ze op de maat van de muziek allemaal met hun voeten op de grond of klaptten in hun handen. Degenen die vonden dat ze een goede stem hadden, vielen in bij het refrein van ‘Over the Sea to Skye’.

Toen begon het vuurwerk, generaal Gordons traktatie voor de avond. De hemel veranderde in een waterval van blauwe, groene en rode vonken van de seinvuurpijlen van het schip, en de toeschouwers riepen ‘o’ en ‘ah’ van bewondering. Op de andere oever van de Nijl vuurde de kanonnier van de Derwisjen die David de bijnaam ‘de Bezeten Bedoeïen’ had gegeven een paar kartetsen af op de plek waarvandaan volgens hem de vuurpijlen werden afgeschoten. Zoals gewoonlijk mikte hij slecht, en niemand zocht dan ook dekking. Zijn pogingen werden zelfs met een luid boegeroep ontvangen.

Daarna werden de tweelingzusjes onder vergeefse protesten naar hun kamer gebracht en een van de Arabische lakeien noodde het gezelschap aan tafel door op een vingertrommel te roffelen. Iedereen had flinke trek: als de gasten al niet

uitgehongerd waren, scheelde het niet veel. De porties waren minuscuul, amper een flinke hap per persoon, maar *Herr Schiffer*, de Oostenrijkse consul, verklaarde dat de rozenbottelsoep uitstekend, de palmmergpaté voedzaam en de geroosterde pelikaan 'heel bijzonder' was. Rebecca ging er maar van uit dat hij dat als compliment bedoelde.

Toen de maaltijd ten einde liep, deed Ryder iets waarmee hij zijn status als held van de avond bevestigde. Hij klapte in zijn handen en Bacheet, zijn bootman, kwam grijnzend als een waterspuwer het terras op met een zilveren blad in zijn handen waarop een fles van geslepen glas met vsop-Hine-cognac en een cederhouten kistje met Cubaanse sigaren stonden. Toen hun glazen gevuld waren en ze aan hun sigaren trokken tot de punten gloeiden, raakten de mannen in een spraakzame stemming. De conversatie was onderhoudend, tot monsieur Le Blanc zich erin mengde.

'Ik vraag me af waarom die Chinese Gordon de uitnodiging voor zo'n aangename avond heeft afgewezen.' Hij giechelde op een irritante, meisjesachtige manier. 'Je kunt het Britse Empire toch niet vierentwintig uur per dag redden? Zelfs Hercules moest uitrusten van zijn inspanningen.' Le Blanc was het hoofd van de Belgische delegatie die door koning Leopold naar Soedan was gestuurd om diplomatieke contacten met de Mahdi te leggen. Tot dusver waren zijn pogingen niet erg succesvol geweest en uiteindelijk was hij net als de anderen een gevangene in de stad geworden. De Engelsen aan de tafel keken medelijdend naar hem, maar omdat hij een buitenlander was en niet beter wist, namen ze hem zijn ongepaste opmerking niet kwalijk.

'De generaal weigert een banket bij te wonen, omdat de bevolking hongert,' verdedigde Rebecca Gordon. 'Ik vind dat heel nobel van hem.' Toen voegde ze er direct bescheiden aan toe: 'Niet dat ik mijn nederige maaltijd als een groot banket beschouw.'

David volgde haar voorbeeld en hield een lofzang op het onbuigzame karakter en de grote successen van de generaal.

Ryder Courtney had zich nog steeds niet over Gordons laatste demonstratie van zijn onvermurwbare karakter heen gezet en mengde zich niet in het koor van loftuitingen.

'Hij heeft grote macht over zijn mannen,' zei David ernstig. 'Ze zullen hem overal volgen, en als ze dat niet doen, sleept hij hen aan hun vlechten mee, zoals hij met zijn Altijd Overwinnende Leger in China heeft gedaan. Of anders schopt hij hen bont en blauw, zoals hij doet bij dat Egyptische uitschot waarmee hij op dit moment gedwongen is de stad te verdedigen.'

'Let op uw woorden, papa,' berispte Rebecca hem streng.

'Het spijt me, lieverd, maar het is waar. Hij kent geen angst. Hij reed in zijn eentje in groot tenue op een kameel het kamp van het rebellenleger van die

moordzuchtige schoft Suleiman in en hield een donderpreek tegen hen. In plaats van hem meteen te vermoorden, gaf Suleiman de opstand op en ging naar huis.’

‘Hij heeft bij de Zoeloes in Afrika hetzelfde gedaan. Toen hij in zijn eentje tussen hun krijgsvolgers door liep en hen met zijn bijzondere ogen aankeek, aanbaden ze hem als een god. Daarop liet hij hun *induna* geselen voor blasfemie.’

‘Koningen en potentaten van vele landen hebben met elkaar gewedijverd om van zijn diensten gebruik te kunnen maken,’ merkte iemand anders op. ‘De keizer van China, koning Leopold van België, de kedge van Egypte en de premier van de Kaapkolonie.’

‘Hij is in de eerste plaats een man van God en pas daarna militair. Hij minacht de drukte die de mensen maken en voordat hij een belangrijk besluit neemt, vraagt hij altijd in eenzaam gebed wat zijn God van hem eist.’ Ik vraag me af of God van hem heeft geëist dat hij mijn doerra stal, dacht Ryder bitter. Hij sprak die gedachte echter niet uit, maar veranderde van onderwerp. ‘Is het niet opmerkelijk dat de man die nu aan de andere kant van de Nijl tegenover hem staat veel met onze dappere generaal gemeen heeft?’

Op deze opmerking volgde een pijnlijke stilte, want die was bijna even erg als Le Blancs ontactische commentaar, en bovendien beneden de waardigheid van een man van het kaliber van Ryder Courtney.

Zelfs Rebecca was ontzet door de vergelijking van de heilige met het monster. Toch merkte ze op dat de andere mannen luisterden als Ryder aan het woord was. Hoewel hij de jongste man aan de tafel was, hadden de anderen veel respect voor hem vanwege zijn vermogen en zijn reputatie. Hij had onvermoeibaar reizen gemaakt naar gebieden waar vóór hem niemand zich had gewaagd. Hij had de Bergen van de Maan bereikt en alle grote meren van het Afrikaanse binnenland bevaren. Hij was een vriend en vertrouweling van Johannes, de keizer van Abesinië. Hij kende de Mutesa van Boeganda en de Kamrasi van Bunyoro goed, en ze hadden hem de exclusieve handelsrechten in hun koninkrijk toegekend.

Zijn Arabisch was zo goed dat hij met de *moellahs* in de moskee over de Koran kon discussiëren. Hij sprak nog een stuk of tien andere, primitievere talen en kon marchanderen met de naakte Dinka en de Shilluk. Hij had alle soorten wilde dieren en vogels van Equatoriaal Afrika bejaagd en gevangen, en ze verkocht aan de koningen, keizers en dierentuinen van Europa.

‘Dat is een bijzondere opvatting, Ryder,’ zei David voorzichtig. ‘Het lijkt mij dat de Krankzinnige Mahdi en generaal Charles Gordon elkaars tegenpolen zijn, maar misschien kun je een paar van de kenmerken noemen die ze gemeen zouden hebben.’

‘Ten eerste zijn het allebei asceten die zelfverloochening beoefenen en zich van wereldse luxe onthouden, David,’ antwoordde Ryder zonder aarzeling. ‘En het zijn allebei mannen van God.’

‘Van verschillende goden,’ wierp David tegen.

‘Nee, David! Van een en dezelfde God: de God van de joden, de moslims, de christenen en van alle andere monotheïstische godsdiensten is dezelfde God. Ze aanbidden Hem alleen op verschillende manieren.’

David glimlachte. ‘Misschien kunnen we het daar een andere keer over hebben. Vertel ons nu maar wat ze nog meer gemeen hebben.’

‘Ze geloven allebei dat God rechtstreeks tot hen spreekt en dat ze daarom onfeilbaar zijn. Als ze eenmaal een besluit hebben genomen, twijfelen ze niet meer en zijn ze doof voor tegenargumenten. Bovendien geven ze allebei, zoals zoveel grote mannen en mooie vrouwen, blijk van hun geloof in de cultus rondom hun persoonlijkheid. Ze geloven dat ze iedereen met zich mee kunnen krijgen door hun blauwe ogen, de spleet tussen hun tanden of hun welsprekendheid,’ zei Ryder.

‘We weten wie de dwingende blauwe ogen heeft,’ zei David grinnikend, maar wie heeft de spleet tussen zijn tanden?’

‘Mohammed Ahmed, de Mahdi, de Door God Geleide,’ zei Ryder. ‘De wigvormige spleet heet de *falja* en zijn Ansar beschouwen die als een kenmerk van het goddelijke.’

‘Je praat alsof je hem kent,’ zei Le Blanc. ‘Heb je de man wel eens ontmoet?’

‘Ja,’ zei Ryder, en ze staarden hem allemaal aan alsof hij net had toegegeven dat hij met Satan zelf had gedineerd.

Rebecca was de eerste die zich herstelde. ‘Vertel ons eens waar en wanneer, meneer Courtney. Hoe is hij in werkelijkheid?’

‘Ik heb hem voor het eerst ontmoet toen hij in een hol in de oever van het eiland Abbas woonde, zestig kilometer hiervandaan de Blauwe Nijl op. Als ik langs het eiland kwam, ging ik vaak aan land om bij hem te zitten en met hem over God en mensenzaken te spreken. Ik kan niet zeggen dat we vrienden zijn en dat zou ik ook nooit willen, maar hij had iets wat me fascineerde. Ik voelde dat hij anders was en ik was altijd onder de indruk van zijn vroomheid, zijn rustige kracht en kalme glimlach. Hij is een echte patriot, net als generaal Gordon – nog iets wat ze gemeen hebben.’

‘Genoeg over generaal Gordon. We weten allemaal hoe deugdzaam die is,’ onderbrak Rebecca hem. ‘Vertel ons liever over die verschrikkelijke Mahdi. Hoe kunt u zeggen dat hij ook maar een fractie van dezelfde edele eigenschappen heeft?’

‘We weten allemaal dat de overheersing van Soedan door de kedive in Egypte onrechtvaardig en meedogenloos is geweest. Achter de prachtige façade van de imperiale heerschappij zijn grote corruptie en wreedheid opgebloeid. De inheemse bevolking heeft te lijden gehad onder inhalige, harteloze pasja's en een bezettingsleger van veertigduizend man dat werd gebruikt om de buitensporige belastingen te innen die de pasja's oplegden. Slechts de helft daarvan ging naar de kedive in

Caïro; de rest verdween in de zakken van de pasja's. Het land werd geregeerd door de bajonet en de *kurbash*, die verschrikkelijke zweep van nijlpaardenhuid. De incapabele pasja's die hier in Khartoem zetelden, genoten ervan om de wreedste martelingen en executies te bedenken. Ze lieten dorpen verwoesten en de bewoners ervan aflachten. Arabieren en zwarten zuchtten onder het juk van de gehate "Turken", maar niemand durfde te protesteren.

Hoewel de Egyptenaren de pretentie van beschaving hadden, voedden en stimuleerden ze de slavenhandel, want daarmee werden de belastingen betaald. Ik heb met mijn eigen ogen de afschuwelijkste dingen gezien en verbaasde me over de verdraagzaamheid van de bevolking. Ik heb dit allemaal met de kluizenaar in zijn hol in de rivieroever besproken. We waren allebei jong, hoewel ik een paar jaar jonger was dan hij. We probeerden er samen achter te komen waarom deze situatie in stand bleef, want de Arabieren zijn een trots volk, dat vaak genoeg geprovoceerd is. We kwamen tot de conclusie dat er twee essentiële elementen voor een opstand ontbraken. Het eerste was de wetenschap dat het ook beter kon. Charles Gordon heeft die wetenschap, als gouverneur van Soedan, geleverd. Het andere element dat ontbrak was een katalysator die de onderdrukten zou verenigen. Mettertijd zorgde Mohammed Ahmed daarvoor. Zo is de nieuwe mahdistische natie geboren.'

Ze zwegen allemaal, tot Rebecca een echte vrouwenvraag stelde, want de politieke, religieuze en militaire facetten van de levensgeschiedenis van de Mahdi interesseerden haar bar weinig. 'Maar hoe is hij echt, meneer Courtney? Hoe ziet hij eruit en hoe gedraagt hij zich? Hoe klinkt zijn stem? En vertel ons eens wat meer over die vreemde spleet tussen zijn tanden.'

'Hij heeft hetzelfde charisma als Charles Gordon – nog een eigenschap die ze gemeen hebben. Hij is van gemiddelde lengte en heeft een slank postuur. Altijd draagt hij smetteloos witte gewaden, zelfs toen hij in dat hol woonde. Op zijn rechterwang heeft hij een moedervlek in de vorm van een vogel of een engel. Zijn discipelen en aanhangers beschouwen dat als een goddelijk teken. De spleet tussen zijn tanden trekt de aandacht als hij praat. Hij is een fascinerend spreker. Zijn stem is zacht en slissend, tot zijn woede wordt gewekt; dan spreekt hij met de donderende stem van een van de Bijbelse profeten, maar zelfs als hij kwaad is glimlacht hij.'

Ryder haalde zijn gouden zakhorloge tevoorschijn. 'Het is al een uur voor middernacht. Ik heb u te lang wakker gehouden. We moeten allemaal een goede nachtrust hebben, want zoals u verteld is, heeft generaal Gordon me opgedragen ervoor te zorgen dat niemand van de aanwezigen hier ooit gedwongen zal zijn om naar de stem van Mohammed Ahmed te luisteren. Denk er alstublieft aan dat u morgen voor middernacht aan boord van mijn stoomboot moet zijn die aan de kade van de oude stad ligt. Ik ben van plan te vertrekken als het nog zo donker is